

MÉCSVILÁG

A SÁROSPATAKI NÉPFŐISKOLA NYÁRI TANFOLYAMÁNAK ALKALMI KIADVÁNYA
XI. évfolyam 1. szám

1997. július 12.

A MAGYARSÁG ÜGYE SZLOVÁKIÁBAN

Köztudott, hogy Szlovákiában 600.000 magyar él, nagyrészt Magyarországgal határos területeken, de azt már kevesebben tudják, hogy ha összeszámolnánk a Szlovákiában beszélő magyarok számát, akkor ez a 600.000-nél lényegesen több.

Kik ők? Miért beszélnek magyarul? És ha magyarul beszélnek, miért nem vállalják magyarságukat? Számtalan oka, magyarázata van, mégis talán a legfontosabb a naivitás és a félelem. Félnek attól, hogy magyarságukért hátrányos helyzetbe kerülnek, esetleg elvesztik lakóhelyüket és vagyonukat, mint oly sokan 45 és 48 között. (Akármilyen hihetetlen; az öregemberek, akik még emlékeznek a deportálásukra, még mindig félnek, alaptalanul. Annak ellenére, hogy nekik sokkal kevesebb vesztenivalójuk van, mint azoknak a fiataloknak, akik vállalják

magyarságukat.) Naivitásról lehet beszélni azokban az esetekben is, amikor a szülő úgy gondolja, hogy a gyermeke számára azzal biztosítja a jövőt, hogy szlovák iskolába íratja be. Ezek a gyerekek valójában hátrányos helyzetbe kerülnek, hiszen a szlovák nyelvet csak "konyha-szinten" fogják bírni, de ami ennél fontosabb, hogy mire megtanulják a szlovák nyelvet, óriási lesz az elmaradásuk egyéb területeken. Ráadásul a szlovák iskolákban a tanítás nincs olyan

szinten, mint a magyar iskolákban. A magyar tanárok is alapvető érdeküknek tartják, hogy minél több gyereket, minél több dologra tanítsanak meg. Ezzel szemben a szlovák iskolákban a magyar gyerekeket szándékosan elhanyagolják. Ráadásul el kell viselniük a megkülönböztetésből fakadó

hátrányokat. Részben ezért is ezek a magyar gyerekek természetes reakcióként már nem vállalják magyarságukat, csak hogy elkerülhessék a diszkriminációt. Ez a szlovák iskolákban nevelkedett nemzedék már szlováknak vallja magát, bár még anyanyelvét ismeri, de már arra gyereket nem tanítja meg. Így, mondhatni két generáció alatt végbemege az asszimiláció. Először azokon a területeken, ahol a magyarság nem él többségben, majd fokozatosan teret veszítünk ott is. Ezt az agresszív reszlovakizálást nevezhetjük szlovák

határzárásnak is. Még ha kormányunk politikája változna is, a szlovákokba sulykolt magyar-ellenesség továbbra is félelemre fog okot adni.

Ez a szlovákiai magyarság drámája. Azt a több százezer magyart, akiket ily módon veszítettünk el, már soha többet nem kapjuk vissza.

Eötvös Zsuzsa, Medve Zoltán

AZ INFORMÁCIÓ HATALOM

Napjainkban elkerülhetetlen a számítógép legalább alapfokon való ismerete és használata az oktatás és gazdasági élet területén. Ezért éreztük szükségét annak, hogy tudásunkat bővítsük. Örömmel éltünk a lehetőséggel, melyet a Sárospataki Népfőiskola ajánlott fel számunkra. Hatan érkeztünk a mezőkövesdi Szent László Gimnázium és Közgazdasági Szakközépiskolából, akik úgy éreztük, hogy szükségünk van tudásunk gyarapítására, mivel ez munkánk során egyre inkább nélkülözhetetlenné vált. Pedagógusok és gazdasági dolgozók az itt megtanult ismereteknek hasznát vehetjük a gépirás oktatásában, a könyvtár rendszerezésében, a könyvelésben és a hivatalos ügyek intézésében. Azok számára is hasznos volt ez a néhány napos kurzus, akik már használták a számítógépet. A történeti áttekintés után tanulmányozhattuk a számítástechnikai alapismereteket; (DOS), szövegszerkesztést, táblázatkezelést, adatbázis-kezelést, multimédiás programokat, az INTERNET-et. Betekintést nyerhettünk az audiovizuális technikák rejtelmeibe is.

Az előadók felkészültsége, közérthető és közvetlen stílusa megkönnyítette számunkra, hogy oldottan, mégis komolyan eligazodhassunk az informatika világában. Megértettük, hogy az INTERNET által nyújtott lehetőségek milyen nagy távlatokat nyújtanak az oktatásban, a nevelésben. A tanultakat felhasználva az új tanévben nagy lendülettel és hittel tudjuk átadni illetve felhasználni az elsajátított ismereteket.

Az informatika szekció

HONNAN EREDT A MATYÓ HÍMZÉS?

Nagy tél volt, mikor az ördög elvitte a legényt, s az érte kesergő kedvesének azt mondta, hogy csak egy kötény rózsáért adja vissza. Sírt a leány keservesen, potyogtak a könnyei a kötényébe. S amint egyik könnyesepp a másik mellé esve megnedvesítette azt, a leány egyszerre csak rózsának látta a könnyes foltokat. Így jutott eszébe, hogy kötényére rózsákat hímezzen. Reggelig varrta a fehér vászonkötőre a tarka rózsákat, s örömmel vitte az ördög elé, aki kénytelen volt visszaadni a kedvesét a lánynak, mert az túljárt az ördög eszén is.

Erre a hagyományra épülhetett az a népművészet, amely ma már világhírűvé válva sok-sok családnak biztosította és biztosítja a megélhetést. A matyó népművészet emlékeit ma már a Matyó Múzeumban láthatjuk. A gyűjtést a mezőkövesdi Szent László Gimnázium első igazgatója Bayer Róbert kezdte el

tanítványaival az iskola rajztermében.

A gimnázium könyvtárát Bayer Róbert alapította, s azóta 18.000 kötetre gyarapodott az állomány. 1980-ban láttam először számítógépes könyvtári állomány-feldolgozást, s azóta pályázatok, szervezkedés, adományok segítségével egyre közelebb kerülünk az "álm" megvalósításához. Ez a lehetőség, hogy megismerjem "A GÉPET", most Sárospatakon a diákvárosban odaadó, hozzáértő kollégák segítségével igazi baráti társaságban valósult meg.

Dobay Lászlóné

a főurak vezére pedig az Ecsedi-láp közepén álló vár ura volt.

A királynak végül is hosszú harcok után sikerült levérnie a lázadást. Egymás után foglalta el a lázadó urak várait. Legutolsónak az Ecsedi-láp közepén álló vár is elesett.

Miután a főurak mind megadták magukat, a király mindegyik lázadót halálra ítélte. A kivégzéseknek elrettentő például - a nemesemberek váraiban kellett megtörténniük.

Az Ecsedi-láp közepén álló vár urát is halálra ítélték. A kivégzés napján kivezették a vár tömlöcéből, bekötötték a szemét és a fejét ráfektették a fatöncre. A nemesembereknek hosszú, dús haja volt. Amikor a bakó bárdjával a főúr fejéhez csapott, annak hosszú, dús haja felfogta az ütést.

Ekkor a nemes fájdalmában így kiáltott fel: "ó, haj!" A második csapás előtt a hóhér már jobban vigyázott: félre hajtotta a nemesember hosszú, dús haját és így már porba hullhatott annak lázadó feje.

A kivégzés után a király a várakat földig lerombolta. Azt akarta, hogy még hírmondója se maradjon az Ecsedi-láp közepén álló vár urának.

A nép azonban sohasem felejtette el őt, és azóta nevezi azt a helyet, ahol a vár állott óhajdombnak.

Kaplonyi legenda

Élt egyszer egy püspök

Hol volt, hol nem volt; mikor volt, mikor nem volt, élt egyszer egy püspök. Ő volt a Hám János. Hám János a XIX. század első évtizedeiben vezette a római katolikus egyházat Szatmárnémetiben. De vajon mi

közé van Hám Jánosnak hozzánk, kaplonyi népiskolásokhoz? Hát csak annyi, hogy mi kénytelenek vagyunk a Hám János Római Katolikus Líceumban koptatni a padlót. Hogy is néz ki ez az iskola? Első látásra igen kicsinek tűnik, de második látásra is ugyanolyan. Iskolánk szellemisége nagy múltra tekint vissza, de jelenlegi formájában 1991-ben alapították. Az első évfolyamban csak egy osztály indult, az is egy fiúosztály. A második évfolyamtól kezdve azonban két osztályt indítottak: egy filológia és egy reál tagozatot. Ezek már vegyes osztályok voltak. Az idén kb. 210-en voltunk, s ebből kb. 140 lány. Iskolánk abban különbözik a többitől, hogy jobban odafigyelünk a közösségre, egymásra. Én, szerény személyem, jól érzem magam ebben az iskolában. S ha nem haragusztok meg, itt be is fejezném ezt a rövidke, mesének tűnő beszámolót a mi "csodálatos" oktatási intézményünkről. S Hám János még mindig élne, ha meg nem halt volna. Aki nem hiszi, járjon utána.

*szerző: Luczák Antal Lóránt
felülbírálták: Poósz Péter és Czumbil László (de csak azért, hogy az ő nevük is bekerüljön)*

Ember (és információ)

"Kezdetben vala" a kőbalta. Elkészítése és használata bizonyosan nem volt egyszerű az őseMBER számára és persze forradalmasította életét. Mivel könnyebb volt egy jól pattintott eszközzel hozzájutni napi élelméhez. Új dolog volt akkor az is, mint ahogy sokunk számára egy-egy technikai eszköz is újdonságnak számít. Az elmúlt néhány évtizedben azt tapasztalhattuk, hogy egyre sűrűbben jelennek meg körülöttünk a látszólag ismeretlen, félelmetesnek tűnő eszközök, berendezések, amelyek elsőre bonyolultnak és nehezen használhatónak tűnnek. Pedig arról szól a fáma, hogy könnyebbé kell, hogy tegyék életünket. Ezek közül az eszközök közül tán a legnagyobb hatású a számítógép.

Tíz évvel ezelőtt csupán játékszínt foglalkoztunk egy-egy véletlenül kezünkbe került Commodore C-64-sel, manapság pedig elképzelhetetlen bármilyen adminisztráció az informatika eszköztára nélkül. Sokan azt mondják, hogy ez az újkeletű nyelv, az informatika nyelve a jövő század előhírnöke az emberiség számára. Egyesek véleménye szerint, aki nem tanulja meg mielőbb a számítógép

napi használatát, az menthetetlenül lemarad, s nem fog tudni lépést tartani a világ fejlődésével.

Senki sem vitatja manapság, hogy fontos és

elengedhetetlen a PC-k eszköztárának alapszintű ismerete és használata. Mégis: mire jó a számítógép? Mindenne bizonyosan nem, hiszen csak egy eszköz, egy gép, amelyet mi, emberek találtunk ki saját életünk megkönnyítésére. És valóban, ezzel az eszközzel könnyebben tudjuk nyilvántartani adatainkat, nagyobb lehetőségünk van gondolataink rendbeszedésére, megőrzésére, újrafogalmazására. Új gondolkodást alakít ki bennünk az információval kapcsolatban, hiszen nem csupán egy egyedi eszközzel, hanem az egész világot behálózó rendszerről beszélhetünk ma már. De ne feledjük, eszközzel van szó. Ne hagyjuk, hogy kikerüljön kezünk közül az irányítás. Mi vezéreljük a gépet és ne az bennünket!

Semmi sem pótolhatja az emberi kapcsolatok melegségét, a közvetlen szóvarázsát. Gondoljunk csak arra, hogy mennyi mindent árulhat el számunkra egy kézzel megírt levél, amely a tinta szagát árasztja, és mennyire személytelen ehhez képest egy ékezetek nélkül megírt E-mail irat.

Tegyük hát helyére ezt az eszközt, mely nem több és nem fontosabb a mai

ember számára, mint annak idején a kőbalta volt egykori elődünknek.

Bordás István

Városunk

Kolozsvár

Erdélyből, Kolozsvárról érkezett hallgatóként vettünk részt ezen a nyári táboron. A Kolozs megyei EMKE (Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület) Honismereti körét képviseltük itt Sárospatakon. 1992-ben indult be az EMKE égisze alatt az idegenvezetői tanfolyam, melynek elsősorban természetes, hogy idegenvezető képzés a célja. Azonban amellettt számos célt tűztünk ki:

Mindenekelőtt megismertetni a fiatalokkal a magyar történelmet, Erdély néprajzi tájegységeit, a városok történelmi múltját és műemlékeit valamint a művészettörténetet dióhéjban.

Erdélyben nagyon fontos, hogy megismerjék a fiatalok a történelmi múltú városokat és műemlékeiket, hogy ismereteiket továbbadva és kibővítve, műemlék-védelemmel foglalkozhassanak.

Ez a tanfolyam egyelőre Kolozsváron működik, de a hallgatók között Erdély minden tájegysége képviseltetve van. Mivel mindez Kolozsváron zajlik, és a városra összpontosul, szeretnénk elmondani egy pár szót a városról, mely kalauzként szolgálhat mindazoknak, akik csak most hallanak először Kolozsvárról.

Kolozsvár Kolozs megye székhelye, az erdélyi medence ÉNY-i sarkában fekszik. Lakosainak száma a hozzácsatolt peremközségekével együtt 350.000-re tehető, melynek kb. 20-22 %-a a magyar nemzetiségű. Kolozsvár Erdély kulturális központjának számít. Azzá teszik mindenekelőtt oktatási intézményei.

Kolozsvár ugyanakkor nagy múltú város. Számos történelmi esemény zajlott le falai között.

Szép műemlék-jellegű épületekkel is dicsekedhet, ezen épületek közül többet láthatunk Kolozsvár főterén.

A Főtér századok óta Kolozsvár jelképe és központja. Szabályos négyszöge tanúja a város mindennapi életének és a rendkívüli eseményeknek is. A tér épületei a XV. századtól a XX. század elejéig minden

fontosabb építkezési stílus jegyeit megőrizték.

Messze kimagaslik a központi fekvésű legrégebbi épület a "Szent Mihály templom", melynek építése 1316-ra tehető. Legrégibb része a szentély és a két mellék kápolna. A brassói (Erdély) Fekete templom után Erdély legnagyobb gótikus egyháza. Nagy kincse az 1956-ban előkerült XIV. századi freskórészlet, a reneszánsz sekrestyeajtó, a barokk szószék, orgona és oltárképek.

Számos esemény zajlott le a templomban: itt iktatták be Báthori Zsigmondot a fejedelemségbe, és itt választották uralkodóvá Rákóczi Zsigmondot, Báthori Gábort és Bethlen Gábort.

A Főtér összhangját a város legnagyobb szülőltének, Mátyás királynak a lovasszobra teszi teljessé. Fadrusz János alkotását 1902-ben leplezték le, s azóta Kolozsvár szimbólumává vált.

Mátyás király szülőházát az Óvárban találjuk, viszonylag épen megmaradt gótikus épület. A házban emléktábla hirdeti, hogy 1443 márc. 23-án e házban született Mátyás az igazságos.

Ugyancsak az Óvárban találjuk a Ferenc-rendi templomot és zárdát, melynek helyén állt egykor a város első temploma, mely a tatárjáráskor pusztult el.

Megemlíthetjük még a Fazekas utcai református templomot, melyet Dél-Kelet Európa legnagyobb egyhajós gótikus csarnoktemplomaként tartanak számon.

Erdély egy gazdag múzeum, mely számtalan emlékével tárja elénk a múltat, s melynek egy kincses gyöngyszeme Kolozsvár.

A magyar közösségeknek meg kell tanulni úgy cselekedni, hogy megmaradjanak, és büszkének lehessenek arra a helyre, ahol születtek.

Mi büszkének vagyunk erre, s megpróbálunk úgy cselekedni, hogy megmaradjunk.

*Pilbák Erika, Toroczkai István
kolozsvári hallgatók*

Ki Kicsoda az Ungvári Állami Egyetemen?

Az Ungvári Állami Egyetem diákjai minden évben megemlékeznek karuk legnevesebb képviselőiről. Így a fizikusok Archimedesről, az orvostanhallgatók Hipokratésről és a filológusok szerényen önmagukról.

A filológusnapot minden év májusának második szerdáján rendezik meg. Évről évre nemzetiségűtől függetlenül összefognak a magyar, orosz, ukrán, szlovák tanszékek diákjai, és színes, gazdag programot állítanak össze. Az előkészületek két-három héttel korábban megkezdődnek. A próbák miatt "sajnos" elég sok órát mulasztunk.

A mulatság folyamán a figyelem középpontjában a dékán és a dékánhelyettes, valamint a tanszékek tanárai állnak.

A tanárok és a diákok nemi összetételének aránya a szebbik nemhez húz. Egy, csak egy legény van talpon a negyedik emeleten, aki nem más, mint Bidzilja Gyuri, szeretett dékánhelyettesünk. Mindenki az ő viselkedésével, öltözködésével (pontosabban zakóival) van elfoglalva.

A filológusnap hagyománya a tanárok vizsgáztatása. Az egész vidám paródiák keretében zajlik, amelyeknek kavalkádjában ötvöződik a modern zene és a népi hagyomány.

A Magyar Nyelv és Irodalom Tanszék hölgykoszortúja Lizanec Petro Mikolájevics professzor köré tömörült. Szultánként irányítja háremét, Bidziljához hasonlóan.

Mesei nyelven "mondjuk rá" - Lizanec professzor úr Törppapa. Barcan Tatyjana dékánő a Törpilla, Bidzilja Gyuri pedig az Okoska.

Mottónknak tekintjük az Ő mondását, mely így hangzik: "Lányok, ha lógtok, lógtatok csoportosan, mert a tanár is ember és neki is kijár egy kis kikapcsolódás." Mi, mint rangidős hallgatók buzgón hangoztatjuk ezt az alsóbb évfolyamoknak.

Törppapának köszönhető, hogy megalakult a magyar tanszék, és az ő érdeme, hogy még együtt van a törpcsapat.

A mindig kifogástalan megjelenésű Törpillánk hosszú szempilláit szemérmesen rebegetve néz át a sikertelen vizsgák fölött, magában azt gondolván: hej, ráérünk arra még,

hiszen holnap is van nap. Tanszékünk hölgykoszortúja is nagy népszerűségnek örvend. Az ő rivalizálásuk Törppapáért (vagy annak pozíciójáért?!) nem marad észrevétlen a szemfüles magyar szakos hallgatók előtt. Ezeknek az apró kis összetűzéseknek a megvitatása színfoltja a diákéletnek.

Mi lenne velünk egymás nélkül?

Demes Tímea, Enyedi Tímea, Turóczy Zsuzsa,
Sulla Agnes

Miért pont ezt választottam?

Egyrészt az elektronikai halandóság miatt. Számomra ez egy ZFV hirdetéssel kezdődött. Mikor anyukám azt kérdezte, hogy nem szeretnék-e egy német nyelvű táborba menni, volt is hozzá kedvem, de nem jött össze. Majd anyukám megint felhívta a Népfőiskolát, és azt kérdezte Bordás tanár úrtól, hogy nem tud-e valamilyen más tábort. Ő ajánlotta ezt.

Rögtön beleegyeztem az egészbe. Egy borús szombati napon érkeztem meg. Még magányosnak éreztem magam, de már fellebbant bennem a halandók tüze.

Először Zolival, a szobatársammal ismerkedtem meg, és lettünk örökre jó barátok. Ezután ismerkedtem meg szépen sorban a többiekkel. De igazából a filmforgatás közben barátkozott (kövacsolódt) össze a társaság. A többiek mind idősebbek voltak nálam. De én nem is törődtem vele, mert nem a kor számított, hanem a barátság és a barátok.

Felszó: Nem a kor, hanem a barátok a fontosak

Kotola Zoltán

PATAKI DIÁKSÁG - PATAKI MOZGALOM

Sárospatak - iskolaváros. Sajátos szellemisége megragadja az itt tanuló, vagy itt végzett diákokat. Nem véletlen, hogy volt pataki diákok összetartása nemzetközi viszonylatban is legendás. Napjainkban mintegy tízezer olyan ember él Magyarországon és szerte a világban, akik Sárospatak valamely iskolájában tanultak egykor.

Több elszórt kezdeményezés után a Pataki Diákok Országos Szövetsége

évtized végén a legifjabb öregdiákok alapították meg a Sárospataki Diákegyletet.

Az egykori PADOSZ felélesztésére a hetvenes évektől kezdve többször is kísérlet történt. Ezek tanulságait összegezve a Sárospataki Református Kollégium Alapítvány Kuratóriuma 1996 májusában úgy határozott, hogy a millicentenárium évében megrendezendő pataki diákvilágtalálkozó alkalmából kezdeményezi az országos szövetség (PADISZ) megalakítását.

Ennek alapján 1996. június 28-án megbeszélésre gyűltek össze az országban és a határainkon túl működő öregdiák csoportok képviselői és a pataki iskolák vezetői. Nyilatkozatukban hitet tettek a Pataki Diákok Szövetsége létrehozása mellett.

1996. október 5-én az öregdiák szervezetek és alapítványok, továbbá az iskolák képviselői megvitatták és elfogadták a PADISZ alapszabályát. Ez alapján került sor 1996. november 30-án az alakuló közgyűlésre Sárospatakon, amelyen - 68 évvel felszámolása után - újjáalakult a

(PADOSZ) 1928. október 6-án alakult meg Sárospatakon, azzal a céllal, hogy az öregdiákok nagy családjának ügyeit országos szinten koordinálja. Az időpont nem volt véletlen: ez idő tájt a Kollégium a 400 éves alapítási évforduló lázában égett, s az 1931-es ünnepség előkészítésében az öregdiákokra is feladatok hárultak. A PADOSZ két évtizeden át végezhetett tevékenységét: 1948-ban belügyminiszteri intézkedéssel feloszlatták.

Ezt követően a hatvanas években talált magára a mozgalom. Budapesten, Debrecenben, Miskolcon öregdiák baráti körök alakultak. A volt diákok segítségével mindegyik közösség talált magának "ernyőszervezetet" is, hiszen bármiféle "szervezkedés" rendszerellenességnek számított volna. A nyolevanas években további csoportok szerveződtek Nyíregyházán, Ózdon, Sárospatakon. Az

Pataki Diákok Szövetsége.

Az alakuló közgyűlésen részt vett a budapesti, a debreceni, a miskolci, a nyíregyházi, az ózdi és a sárospataki öregdiák baráti kör, illetve egyesület, a Sárospataki Református Kollégium Alapítvány, az 1941/A. Osztály Ösztöndíj Alapítvány, a Sárospataki Református Kollégium Gimnáziuma, Teológiai Akadémiája, Tudományos Gyűjteményei és Titkársága, a Comenius Tanítóképző Főiskola és a Sárospataki Népfőiskolai Egyesület.

A népfőiskola hallgatói természetesen mind pataki diákká lesznek. Az érzelmi feltöltődés ugyanis nem függ az itt töltött idő hosszától. A hely szelleme pillanatok alatt megérinti a Patakon tartózkodók lelkét - ha hagyják.

Kedves Népfőiskolások! Szeretettel köszöntünk benneteket e nagy családban!

Bolvári-Takács Gábor

Mohamedtől a köztársaságig

AVAGY HONOK ÉS FOGLALÁSOK A HONFOGLALÁSOK KORÁBAN

Először kezdjük kicsit távolról... Valamikor a 7. században született egy új vallás és ennek folyományaként egy új birodalom. Mohamed utóda, Omár (634-644) uralkodása alatt kezd megszületni az arab világhatalom. A sivatag mélyéből előbújó fanatikus "beduinok" elsöprik az addig legszervezettebbnek hitt hadseregeket, eltűnik a perzsa királyság, megrendül Bizánc. Hamarosan az arab igát nyögi teljes Észak-Afrika. 711-ben az arabok átkelnek a Gibraltári-szoroson, megszállják Hispániát és előrenyomulnak Franciaországba. Keleten elérik az Aral tó vidékét, az Indus völgyét, és egy belső-ázsiai csata után a foglyul ejtett kínaiaktól eltanulják a papírgyártás titkát. Az immár bagdadi székhelyű kalifátus az Ezeregyéjszaka meséiből ismert Harún ar-Rasid (786-809) idején éri el fénykorát. A tudósok összegyűjtik az antik és az indiai szerzők műveit, rendszerezik és továbbfejlesztik az orvoslást, a csillagászatot és a matematikát. (Az indiából származó úgymond arab számokat tanulja el később Európa.) A hatalmas birodalom épületén hamar megjelennek az első repedések, a X. századra felbomlik, a helyén életerős utódállamok maradnak.

A magát a 476-ban kimúlt Róma utódjának tekintő Bizáncra az arab, illetve a szláv és avar támadások miatt nehéz idők járnak. Egy több mint 100 évig tartó polgárháború (képvizály) után azonban talpra áll a keleti császárság és IV. bölcs Leó (886-912), valamint fia bíborban született VII. Konstantin (913-935) alatt újabb fénykorszak köszönt be. Előbbi mellest a honfoglaló magyarok szövetségese, utóbbi pedig ha úgy tetszik történetíró volt, barátjának, Tormás hercegnek köszönhetően. Az un. makedón reneszánsz valóban jelentős kulturális fejlődés. Itt is megindul az antik szerzők feldolgozása és megkezdődik a környező népek térítése (pl. Ciril és Metód). A bolgárok, a szerbek és az oroszok ebben az időszakban térnek át a kereszténységre. A bolgárok egyébként már 680-ban kánságot alapítanak az Al-Duna mentén, sőt egyik uralkodójuk, Simeon

(893-927) még cári címre is szert tesz, halála után azonban országát elsöpri a bizánci (Bolgároló) II. Bazileusz (963-1025)

Itáliában 568 óta a longobárdok az urak, a már említett Hispániában a 710-es évek végéig a nyugati gótok. A VII. század első felében kereszténnyé lett Angliában hét apró királyság torzalkodik egymással folytonosan. A frankok országa, amely a mai Franciaország területén és a Rajna vidékén terült el, utódlási gondok miatt előbb négy, végül csak két részre szakadt. A valódi hatalom sehol sem a névleges uralkodóé, hanem a major domusé, vagyis az udvarnagyé. Egyikük "középső" Pippin 687-ben fegyverrel egyesíti a két országrészt és kemény kézzel uralkodik. Fia, Martell Károly meghódítja a Hollandia területén élő frizeket, valamint az alemannokat, és a bajorokat és 732-ben megállítja az előretörő arabokat is. Ebben az időszakban ezen a területen szintén megindul a lendületes térítő munka, püspökségek és kolostorok alakulnak. Martell Károly fia Kis Pippin 751-ben kolostorba küldi az utolsó meroving királyt és átveszi az uralkodást. Ekkor koronázza őt meg a pápa, s jutalmul Róma megkapja azokat a területeket, amelyek a későbbi vatikáni államot képezik. Ez az aktus azért fontos, mert ezentúl minden keresztény uralkodó legitimitását a pápai áldás szavatolja. Kis Pippin fia Nagy Károly (768-814) leigazza a longobárd királyságot, valamint 772-803 között erőszakkal kereszténnyé teszi az Észak-Németországban élő szászokat. 791-ben, illetve 796-ban két véres hadjáratot indít Pannóniában és ezzel tönkre veri az avar birodalmat. Nagy Károlyt 800-ban III. Leó pápa Rómában császárrá koronázza. Halála után hatalmas országa három részre oszlik: a keleti a mai Német, a nyugati mai Franciaország területe, a harmadik pedig Itália, Burgundia és Lotharingia. Az átmeneti egyesülés (884-887) után végleges a szakadás. Időközben az észak-afrikai kalózok, másnéven saracénok 846-ban feldőlják Rómát, és befészkelik magukat a provánszi hegyekbe. Más népek is rablóhadjáratba indulnak: jönnek a

normannok, vagyis a vikingek, (ez volt akkoriban a skandináv népek gyűjtőneve.) A dánok és a norvégok Nyugat-Európát a svédek (varégek) elsősorban a Baltikumot és az orosz földet látogatják. Angliát 787-ben éri az első támadás, majd következik Írország és a Frank birodalom. Egy jelentős norman sereg a IX. sz. végén Franciaországot dűlja. A dánok a század közepére megszállják Anglia egy részét, a norvégek gyarmatosítják a lakatlan Izlandot, majd innen Grönlandot, sőt továbbhajozva átmeneti telepet létesítenek Észak-Amerikában.

911-ben a nyugati frank király uralmát elfogadó normann államalakulat jön létre.

Ezekbe a népmozgásokba kapcsolódnak be a magyar kalandozások (899-955.)

Anglia egysége a dán invázió hatására születik meg Nagy Alfréd (871-899) keménykezű irányításával. A nyugati világ másik felén a kihalt Karolingokat váltó un. szász uralkodók (919-1024) vezetésével formálódik ki a középkori Európa egyetlen igazi nagyhatalma, Németország. II.

(Madarász) Henrik pl. éppen arról közismert, hogy sikerrel szállt szembe a kalandozó

magyarokkal és az ő fia Nagy Ottó az, aki Itália meghódítása után Augsburgál 955-ben győz a Bulcsú vezette hadak felett. Mellesleg ő alapítja meg az 1806-ig fennálló német-római birodalmat. Érdekesség, hogy unokája, III. Ottó szövetségeseként kerül a pápai trónra a francia Gerbert érsek, aki már mint II. Szilveszter 990-1003 koronát küld Szent Istvánnak. A hatalmas német birodalom folyamatosan kacsingat kelet felé, és az elbai szlávok a szerbek, a lengyelek és a magyarok leigázására tesz kísérletet. A még Nagy Károly alatt megindult un. Karoling reneszánsz, amelyben komoly tudósok gyűltek az udvarba és kialakult az

az írás, amely minden későbbi írás ősanja lett, tulajdonképpen a birodalomban folytatódott tovább. A Károly alatt alapított iskolák immár valóban műveltségi központokká válnak, de az írás és olvasás továbbra is csak a papok (elsősorban a bencések) foglalkozása. A IX-X. századi kor kereskedelmének fő termékei: a fa, az állatprémek, a luxuscikkek (pl. selyem), valamint a rabszolga. Ez utóbbiak többségét a szlávok adták, egyébként a szláv szó a nyugati nevekben ma is rabszolgát jelent. Ilyen módon kerülnek Európába szudáni négerok is. Folyt még kereskedés vassal, ónnal, rézzel, higánnyal és természetesen a főként Indiából és Szudánból származó

arannyal, ill. ezüsttel. A nemesfémek a Kalifátus és Bizánc számítók pénzügypolitikájának következtében 700 után egy fél évezredre szinte eltűnnek Nyugat-Európából.

A kereskedők között az arabok, a zsidók, valamint a frankok és a skandinávok mellett már ott vannak a magyarok is. A nagy keleti sztyeppét főleg török népek lakják, (akik keleti és nyugati nyelvágakra oszthatók). Az erdő határon azonban ott vannak a szláv és a finnugor törzsek is. A mongóliai központú Fekete-tengerig húzódó

türk birodalom 552 körül alakul meg, és e területen lelhető fel az első rovásírásos emlékek. A türkök elől menekülő avarok előbb a Volga mentén, majd a Kárpát-medencében telepednek le (568 körül). 630 körül egy önálló onogur - bolgár kánság alakul Kovrat vezetésével, halála után azonban országát elsöpri a terjeszkedő kazár birodalom.

A sokfelé szétáradó onogur - bolgárok egyik csoportja 680 körül a Kárpát-medencében telepszik le, ettől kezdve jelenik meg itt a régészeti leletek tanulsága alapján az indás-griffes díszítés. Néhány kutató az onogur - bolgár népcsoportokat a

székelyekkel hozza kapcsolatba, feltételezvé, hogy valamikor egy magyar nyelvű törzs csatlakozhatott a törökökhöz. A kazár birodalom a dél-orosz sztyeppén terjeszkedik, és un. kettős fejedelemségben él. (Ezt a hatalmi berendezkedést öröklik a magyarok.) Érdekesség, hogy a kazárok vezető rétege a IX. században zsidó hitre tér, de pl. a Volga mellett élnek muzulmán vallást felvett népcsoportok is. A magyarok kb. a VI-VII. századtól tartottak szorosabb-lazább kapcsolatot, előbb az onogurbolgárokkal, majd a kazárokkal, és az újabb kutatások szerint már 700 óta a Don és az Al-Duna között nomadizáltak.

830 körül már biztosan a Fekete-tenger északi partvidékén voltak, és 862-ben egy jelentős hadjáratot folytattak a frankok ellen. A Bölcs Leóval a bolgár cár ellen kötött szövetség után a honfoglalás története már viszonylag ismert, így csak a más népekhez kapcsolódó események következnek. A Kárpát-medencében talált népesség egy része valószínűleg avar származású volt, míg a Nyugat-Dunántúlon szlávok éltek, kiknek fejedelme vazallusként hódolt a frankoknak. Északon nagyjából a IX. sz. közepére alakult meg a morva állam, amely fénykorát a mondából ismert Svatopluk (870-894) idején élte. A magyarok azonban valójában csak az ő fiaival kerültek összetűzésbe és 902-ben elsöpörték a morva államot. Már a honfoglalás teljes befejezése előtt 899-ben a kalandozók megverték az itáliai Berengár királyt. 900 körül jutottak el Németországba, 911-ben a Rajnán túlra, 924-ben a Pireneusokig, és 942-ben Spanyolországra. A keleti sikereket Bizánc 934-es megadóztatása mutatja. A megerősödő nyugati államok azonban egy idő után keményen ellenálltak, sőt egy bajor herceg 951-ben már ellenakciót indít Pannóniában. Az augsburgi vereség egy 970-es utolsó kísérletet kivéve véget vet a kalandozásoknak.

Dánia Kékfogú Harald (950-970) idején szerveződik keresztény királlyá, míg Norvégia Szent Olaf (1015-1030) uralkodása alatt. Svédországban ezután kezdődik és a XI. sz. végére fejeződik be az egységes

állam és egyház kiépítése. Kelet-Közép-Európában az első keresztény uralkodó Csehország későbbi védőszentje a 929-ben mártírhalált halt Szent Vencel volt. Itt a politikai egység már a X. sz. végére megszületik, de tartós királyi címet egyik uralkodó sem képes megszerezni, és a már melléktartományként szereplő Morvaországgal együtt 1041-től eluralkodik a német befolyás. Csehország később önálló királlyá is német választófejedelemség. Lengyelországban az országegyesítés és a térítés a 992-ben elhunyt I. Miesco nevéhez fűződik, ő alapítja az XIV. századig uralkodó Piast dinasztiát. Fia, Vitéz Boleszló (992-1025) hosszú háborúban ismerteti el a német császárral a lengyel függetlenséget, sőt 1024-ben önálló királyi koronát szerez. Oroszországban a svédek befolyása erős, akik a Balti tengerbe ömlő folyókon felhajózva messzire hatolnak a szláv erdőségekben, sőt a Dnyeperen leisztatva Konstantinápolyig is eljutnak. Az első orosz fejedelemséget egy varég kalandor, Rurik alapítja 860 körül Novgorodban. Utódai 879 és 972 között sorra hódoltatják a szláv népeket, az ország központja Kijev lesz, Szvjatoszláv pedig 965-ben megdönti a kazár kánságot, csatázik a dunai bolgárokkal, Bizánccal, végül a besenyők ölik meg. Fia Nagy Lodomér (915-1015) bizánci hercegnőt kap feleségül és 988-ban népével együtt megkeresztelkedik. Szent Istvánnal hasonló problémákkal néz szembe Franciaország, csak itt már nem törzseket kell egyesíteni, hanem a nagy önállóságra szert tett hűbérurak uralmát megtörni. Az utolsó carolingot váltó egyik hűbérúr, Kapet Hugó 987-ben épp ennek a munkának kezd neki. Ez azonban csak a XII. századra sikerül. Ott ahol nincsenek igazán királyságok Itáliában, a független városállamok indulnak fejlődésnek a kereskedelemnek köszönhetően, és a Szent Istvánnal rokonságban lévő Orseolo dinasztiát elzavarva 1032-től Velencében már tulajdonképpen köztársaság alakul ki.

Nagy György András

Hogy mik vannak!

Hogy halt meg a rendőr felesége?
- Vasalta a függönyt és kiesett az ablakon.

Mi az?
Kicsi, fekete és nem bírja a kaszát:
A halál fia

Hogy állítja meg a nindzsa a kamiont?
Rálép a fékre.

Miért temetik az indiánt a domboldalba?
Mert ott a temető.

Két halványkék lódobogás megy a tengervíz
alatt.
Azt mondja az egyik:
- Te, lehet, esni fog az eső!
- Nem baj, hoztam magammal csavarhúzózt.

Hogyan teáznak a skótok?
- Amikor esik az eső, kiállnak az eresz alá s
egymást lökdösik: most te ázol, most te ázol!

Hogyan nyitja ki a rendőr a konzervet?
- Kinyitni! Rendőrség!

Hogy számol a cigány angolul?
- Van tyúk, víz forr...

Két rendőr megy be a gyorsétterembe. Az
egyik megszólal:
- Kérek egy shake-t!
Mire a másik:
- Én meg egy astalt!

Riport készült a román nép nagy vezérével:
Ceausescu elvtárs, népünk bölcs atyja, mint
a legműveltebb ember, Ön ugyebár több
hangszeren is tud játszani?
- Természetesen.
- Timpanin is?
- Igen
- Zongorán is?
- Azon is.
- Esetleg hárfán is?
- Azon nem.
- Hogyhogy?
- Azért mert a hárfán átesnek a lapok!

NAGY GYÖRGY ANDRÁS - BOLVÁRI-TAKÁCS GÁBOR: Variációk egy harangszóra

Szól a harang: bim-bam!
Megitták a bambim.

Szól a harang: bim-bam!
Megépuult a BIM-BAM.

Szól a harang: bim-bam!
Van egy apó: Bim? Bam? Nem: Bem!

Szól a harang: bim-bam!
Az én kutyám - feketefülűfehér - Bam,
illetve Bim.

Szól a harang: bim-bam!
Itt egy gránát! Bimm! BAAAMMM!

Gör

MÉCSVILÁG

a Sárospataki Népfőiskolai Egyesület
alkalmi kiadványa

Szerkesztők: Bolvári-Takács Gábor
Bordás István

Szedés: Nagy György András
Tóthné Kovács Katin

Felelős kiadó: Dr. Dobrik István

A Határon Túli Magyarok Szekciójának névsora:

- ◆ Dr. Bolvári-Takács Gábor szekcióvezető 4032 Debrecen, Medgyessy sétány 1.
- ◆ Nagy György András animátor 4024 Debrecen, Piac u. 28/c. (Magyar Rádió)

- ◆ Czumbil László   Capleni, nr: 555, Cod: 3834 Jud: Satu-Mare Romania
- ◆ Demes Timea   Kárpátalja, Ungvári-járás Salamon Fő út 39. Ukraina
- ◆ Enyedi Timea   Kárpátalja, 295510 Beregszász Sevcsenko út 115. Ukraina
- ◆ Eötvös Zsuzsa   Gogolová C. Y. Kosice (Kassa) 04001 Szlovákia
- ◆ Krajnyik Katalin   Polány 110. 07634 Szlovákia
- ◆ Kunkó Diana   Král Chlmec ul. Lud. Kossutha 23. 07701 Szlovákia
- ◆ Luczás Antal Lóránt   Capleni, nr: 255, Cod: 3834 Jud: Satu-Mare Romania
- ◆ Máncz Benita   Capleni nr: 743 Cod: 3834 Hajnalka   Jud: Satu-Mare Romania
- ◆ Medve Zoltán   Kechnec 175 Okres Kosice 04458 Slovensko
- ◆ Pillbák Erika   3400 Cluj Napoca str. Baladei 25. Romania
- ◆ Poósz Péter   Capleni, nr: 96 Cod: 3834   Jud: Satu-Mare Romania
- ◆ Sulla Ágnes   294015 Kárpátalja, Ungvár, Lehoczky T. u. 21/49 Ukraina
- ◆ Toroczka István   3400 Cluj Napoca str. Dimbovitei nr: 52 bl.D7.sc.7.   ap. 65.
- ◆ Turóczy Zsuzsa   Kárpátalja, Beregszászi járás 2955006 Zápszony, Fő út 97. Ukraina
- ◆ Tyukodi Rita   Capleni, nr: 413 Cod: 3834 Jud: Satu-Mare Romania

Előadóink, vendégeink voltak

- ◆ Balla D. Károly író, költő szerkesztő, Ungvár
- ◆ Bod Péter Ákos, Dr. közgazdász, diplomata, Budapest
- ◆ Dáné Tibor Kálmán, a Romániai Magyar Népőiskolai Társaság titkára, Kolozsvár
- ◆ Dobay Béla gimnáziumi tanár, Sárospatak
- ◆ Fehér József történész, múzeumigazgató, Sátoraljaújhely
- ◆ Jeszenszky Géza, Dr. történész, országgyűlési képviselő, Budapest
- ◆ Kolár Péter, a CSEMADOK OT elnöke, Pozsony,
- ◆ Plank Zoltán diplomata, Pozsony
- ◆ Soltész Levente, Dr. diplomata, Bukarest
- ◆ Szabó Irén néprajzkutató, Sárospatak
- ◆ Telenkó Miklós görög katolikus pap, Sárospatak
- ◆ Tukacs Béla, Dr. a Sárospataki Református Kollégium Alapítvány elnöke, Budapest

Az Informatika Szekció Névsora

- ◆ Koleszár Edina   Sárospatak, Kölcsey út 5.
- ◆ Csigerné Fazekas Csilla   3400 Mezőkövesd, Balassi B. u. 5.
- ◆ Perczel Ildikó   3400 Mezőkövesd, Dr. Papp Zoltán út 19.
- ◆ Dobay Lászlóné   3400 Mezőkövesd, Erkel F. u. 5.
- ◆ Gallik Gáborné   3400 Mezőkövesd, Gróf Zichy János u. 7.
- ◆ Mártonné Berecz Martina   3400 Mezőkövesd, Madách u. 17.
- ◆ Kuzsmiczki Anikó   Sárospatak, Pécsi S. u. 6.
- ◆ Balogh Zoltán   Miskolc, Vájár út 3.
- ◆ Koterle Zoltán   Sátoraljaújhely Esze Tamás út 47.
- ◆ Tóthné Nagy Marianna   3400 Mezőkövesd, Rozmaring út 57.

Tanáraink voltak:

- ◆ Bordás István, Sárospatak, Széchenyi út 4.
- ◆ Molnár László, Sárospatak, Borsi út 63.
- ◆ Stókáné Palkó Mária Sárospatak, Árvai út 6.
- ◆ Stóka György Sárospatak, Árvai út 6